

# Ett annat slags rikedom

## MÖTET

Det regnar ettrigt. Men Birger läser noga hemmahuset och tar oss genom byn till den andra byn.

När man än kommer så är det något märkvärdigt med Skapaby, något som nästan inte går att förklara. Den är som uppenbarad – utan att egentligen göra mycket väsen av sig – varje gång.

I dag ligger den som en sönderregnad hägring intill älven. Och ju närmare vi kommer de brungrå, höghalsade husen sluter de oss in i sin cirkel.

En cirkel av säregna vänner.

Jag ser på Birger och tänker att han känner vad jag tänker, eller kanske tänker vad jag känner. Men han gruffar plötsligt ovanligt högljutt över plankor som är för tätt satta, som Ralph (friskine) aldrig skulle göra, aldrig skulle godkänna:

– Han skulle sätta dem med mellanrum för snön att ramlar ner igenom, fräser han. För vätan att rinna av!

När Birger pratar om Ralph pratar han i presens, precis som det känns när vi klafsar runt på Ön i tidig mars. Snö nu och på ett skarpskört moln någonstans svävande i nutid – Ralph, förstås.

Inte skulle han lämna det här, tänker jag. Inte han med sin helhetsyn och sina människobeframjande idéer. Aldrig utan att ha med "händren och föttern", som Birger säger:

– Man säger så i Kerstinbo...

Jag nickar fast jag aldrig varit i närheten av Ralph, bara hans hus, och knappt heller Kerstinbo där Birger är född och nu sätter han antligen den gröna nyckeln i låset och värmn i huvudbyggnaden är överraskande.

– Det är alltid problem med att värma upp, säger Birger men berättar om det här årets kap: Ett gäng solfångare som Yngve Cederström, "en kille som växte upp vid älven", har skänkt till byn.

– En vecka som solen skiner och sen har vi värme i huset!

Jag undrar vad han känner för byn, just precis i detta nu?

– Jag känner framtidsluft, det här kommer att gå bra. Jag har hållit på i 140 år. Det kommer att ta 40 år till.

40 år till?

– Ja, att betvinga Hedesundaborna.

Han ler, säger att allt handlar om att räkna åt rätt håll och drar en av historierna han brukade berätta för lärarkollegerna på konstfack när det skulle sättas betyg.

Jag har glömt den nu, men inte

att vi varit här många gånger förr Birger och jag. Mitt i byn och i diskussionerna om ansvar, pengar och vad som ska hända med husen. De alldeles underbart unika husen.

Vi får på väg ut ur det ena, men Gun fotograf motar Birger lite i dörren, hon har sett en silhuett.

– Det finns planer, säger en blickstilla Birger. Det finns saker kommunen måste lösa. Men då måste vi träffas! Kommungubbarna måste komma ut hit!

Lösningen, enligt honom, är hjälp till självhjälp och han går före och pekar ut platser där det skulle behövas spotlights. Och två friggeboddar.

– Så lärarna på sommarkurserna kan gå undan och får lugn och ro.

Vi korsar den magiska cirkeln mellan husen. Det är mörskallt i ateljéhuset, annars Birgers favorit i byn.

– Trappen, pekar han. Proportionerna. Det är så omväxlande, titta räknet, mellanrummen på panelen. Det är någonting annat, hela tiden någonting annat.

– Det är ett annat slags rikedom! Ja, Ett annat slags rikedom.

Ateljéhuset är det vackraste och det är där man ska ha utställningarna, förklarar han. De stora, kvalitativa utställningarna som drar in pengar till det andra, barnen och pedagogiken och amatörerna. Ena långväggen är täckt av årsbarnalster. Birger går nära och synar ett intrikat sicksackmönster.

– Den här han var från Tierp och skulle göra modern konst. Ser du vattentornet där! Och den här skulle göra en Karl Johansvamp, han började när han var sju år och blev klar när han var nio. När jag träffade honom som vuxen sa han att det var ett träd han hade tänkt göra men det var ju så jakla jobbigt. Så det blidde en svamp!

Det var en annorlunda skola, säger han. Ett annorlunda sätt att se på barn och lärande.

Ett annat slags rikedom.

– Alla talar om för stora klasser i dag, ibland var vi fyra vuxna på sex barn!

Det bästa vore om det kunde finnas en konstnär här, med praktiska kunskaper, som ansvarade för det hela, menar han.

– Det finns en bra väg för utställningar där, säger han och pekar. Och man kunde ändra om lite här. Det är möjligt! Och Konstcentrum kanske är intresserade av att vara med, visste du det?

Då skulle man kunna få kontinuitet på verksamheten här ute, säger jag.

Birger nickar.

– Det här är inte mitt på något vis, det tillhör Hedesunda. Men jag önskar det fanns en starkare känsla för det. Det är bara ett fåtal som tycker att konstnärer är besvärliga, men folk har så mycket annat i dag, teve, lotto, trav, Brännvin och cigaretter!

Nu låter du som moralkakan från Kerstinbo!

– Ibland blir jag det!

Vi går ut, stannar på trappan igen. Birger sneglar mot snedtaget, det droppar från det ner på hans näsa.

– Jag bara frågade Ralph om han inte kunde göra förrådet här lite större, så man kunde sova där. Han är ju sån, Ralph, en sådan som inte tänker på pengarna!

Man får en känsla av att allt var möjligt då. Man undrar varför och när den möjligheten gick förlorad? Och jag ser Birgers trötthet.

– Man måste låta folk komma och titta, det finns ett värde i att andra grupper kommer hit, säger han och föreslår onsdag och söndag.

Då kan man ha guidade turer, säger han, och berättar att Hans Lindblad föreslagit arkitektstudierande som guider.

– Det är väl bra tänkt! Men verksamheten måste få vara ostörd. Och barnen måste få lugn och ro, ro att skapa, det är mycket enkelt.

Det är det, det enklaste enkla. Och jag går runt där, följer Birger i småspiksregnet med stövlarna hårt nedkora i det annu snöfrusna gruset och undrar hur det kunde bli så här. Hur ett annat slags rikedom kunde sluta att räknas.

Jag frågar Birger:

– De fanns de som skötte det här, som hade ansvar. Men styrelsen visste inte vad den ville.

Har man lyssnat på dig?

– De har lyssnat på mig för lite, men jag får skylla mig själv.

Jag frågar honom om han tröttnat.

– Nej, men jag vill göra mitt, ta vara på mina anteckningar och måla och hålla på. Och det är inte bra att vara kvar för länge på en plats, man måste lämna så de som kommer efter kan göra något konstruktivt. Och släktskap kanske inte heller är bra, det är en svår balansgång...

I april åker Birger Forsberg på sin 58e resa till Egypten.

Det ligger lika nära hans hjärta som Skapaby. Nästan.

– Man ser ut överallt på vintern här, säger han och hukar lite mot älven.

– Man ser luften emellan.

Ett annat slags rikedom.

Sanna Wikström

Birger i profil. Huvudbyggnaden på Ön, Skapaby, mars 2007.